

Utbildningsinspektion i Bromstensskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bromstensskolan den 17–18 januari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader, vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun och Bromstensskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Bromstensskolan intervjuades elever, rektorn, lärare samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurs 2 och 6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Bromstensskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	70
Grundskola	330
Skolbarnsomsorg	230

Bromstensskolan tillhör Spånga–Tensta stadsdelsförvaltning. Verksamheten vid Bromstensskolan består av förskoleklass och årskurs 1–6. I skolan finns även fritidshem och fritidsklubb. Ett fritidshem ligger dock utanför skolområdet.

Till rektorns ansvarsområde hör också en särskild undervisningsgrupp som kallas Gula villan. Denna del av verksamheten tar emot elever från hela stadsdelen. Där finns elever, från förskoleklass till och med årskurs 3, som är i behov av särskilt stöd. Dessutom finns där 4 särskoleplatser. Vid inspektionstillfället är en elev mottagen i särskolan.

Skolans elever och personal är uppdelade i sex arbetslag, ett för den så kallade Gula villan, tre arbetslag för förskoleklass och årskurs 1–2, ett arbetslag för årskurs 3 samt ett arbetslag för årskurserna 4–6.

Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Bromstensskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Bromstensskolan ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Eleverna utvecklas och når kunskaper i enlighet med de nationella målen. Dock saknas i skolan en samlad bild av resultaten i samtliga ämnen. Skolans elever och föräldrar har till största delen god kännedom om målen. Det pågår ett värdegrundsarbete i skolan men det arbetet behöver förstärkas så att det i skolan skapas en samsyn och där även eleverna görs delaktiga. Kvalitetsredovisningen bör utgöra ett dokument som bidrar till ökad måluppfyllelse för alla elever i skolan, samt utgöra ett verktyg som används regelbundet för att redovisa måluppfyllelsen mot de nationella målen. Inspektörerna vill betona vikten av att rektorn intensifierar arbetet med skolans pedagogiska utveckling för att skapa en ökad pedagogisk samsyn.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan erbjuder inte språkval i enlighet med författningarna (2 kap. 17–18 §§ grundskoleförordningen).

- Svenska som andraspråk anordnas inte enligt författningarna (2 kap.15–16 §§ grundskolförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolans arbete med normer och värden bör förbättras så att det omfattar alla elever.
- Skolans individuella utvecklingsplaner bör förbättras.
- Skolans arbete med åtgärdsprogram bör förbättras.
- Skolans systematiska kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning bör förbättras.
- Rektorns pedagogiska ledarskap bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Resultat

Tabell 1. Andelen elever i procent som nått målen i de nationella ämnesproven för årskurs 5.

	2004	2005	2006
Matematik	92	94	85
Svenska	90	90	87
Engelska	96	93	90

Tabellen visar att andelen elever i årskurs 5 som ännu inte nått målen är högre 2006 än föregående år. Skolan behöver föra en diskussion kring vad som påverkat elevernas måluppfyllelse.

Bromstensskolan kan på skolnivå visa i vilken utsträckning eleverna når målen i engelska, matematik och svenska i årskurs 5. I övriga ämnen dokumenteras elevernas kunskapsutveckling på individnivå och av respektive lärare. I skolan finns lärare som i de lägre skolåren följer elevernas lärande genom att samla deras arbeten i en så kallad mapp. Någon samlad bild av elevernas kunskapsresultat i relation till nationella mål att uppnå avseende övriga ämnen finns inte, vilket inspektörerna bedömer måste förbättras.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet framgår vikten av att skolan är tydlig i fråga om mål och innehåll som en förutsättning för elever och vårdnadshavares rätt till inflytande. Vid intervjuer framkommer att föräldrar och de äldre eleverna har kännedom om målen för utbildningen. Eleverna uttrycker att de redan i årskurs 6 kan ta sikte på målen i årskurs 9. I samtal med de yngre eleverna framkommer att målen för utbildningen inte är lika kända. Inspektörerna vill påpeka vikten av att medvetandegöra och tydliggöra målen för utbildningen även för de yngre eleverna.

Normer och värden

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet skall alla som arbetar i skolan visa respekt för den enskilde individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. Elevintervjuer under besöken tyder till största

delen på att det finns ett ständigt pågående värdegrundsarbete som lett till trygga och stimulerande miljöer. Vid inspektionstillfället möttes inspektörerna av nyfikna och glada elever. Dock finns några elever som ger indikationer på att skolpersonalen inte är någon garanti för att kränkningar kan uteslutas. Vissa elever uppger att det händer att de inte känner sig respekterade av de vuxna i skolan. Enligt elever förekommer det kollektiva bestraffningar i skolan. Elever uppger även att det finns en del konflikter emellan och ger uttryck för att skolan inte "gör något" även om de vidtalar någon vuxen. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med normer och värden bör förbättras (se under rubriken arbetsmiljö och delaktighet).

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljön och delaktighet

I förskoleklassen bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete genom en metod som kallas "stegvis". Ett exempel på detta är att barnen ritat ett trafikljus som sedan barn och lärare samtalar kring. Det röda ljuset symboliserar att "vänta in och tänka efter först". Skolan har ett antimobbningssteam och varje klass har så kallade "mombusar" (antimobbningsombud), som träffar någon från antimobbningssteamet med jämna mellanrum. Vidare arbetar skolan förebyggande genom värderingsövningar och klassamtal.

För att skapa en skolmiljö som stimulerar elevernas kunskapsutveckling är det viktigt att skolan bedriver ett konkret och positivt arbete med värdegrundsfrågor där arbetet med skolans ordningsregler är en naturlig utgångspunkt. Dessa skall vara anpassade efter varje skolas unika behov och utgöra ett gemensamt förhållningssätt. I intervjuer framkommer att eleverna inte känner till vilka regler som gäller i skolan. Dock nämner eleverna att varje klass har sina egna regler. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 juli 2006 införts förändringar i grundskoleförordningen när det gäller ordningsregler i skolan. Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler i skolan och att ordningsreglerna utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Inspektörerna vill påpeka vikten av att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommer som görs.

I Bromstensskolan bedrivs ett förebyggande arbete mot kränkande behandling men trots detta vill inspektörerna poängtera vikten av att förstärka skolans arbete med att förebygga och förhindra kränkningar (se under rubriken normer och värden).

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande

behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheter och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS:2007:7) Bromstensskolan har en likabehandlingsplan. I skolans plan framgår dock inte planerade åtgärder med koppling till olika diskrimineringsgrunder. Vidare beskrivs inte hur planen årligen skall följas upp och utvärderas. Dessutom vill inspektörerna påpeka vikten av att integrera arbetet med ordningsregler i likabehandlingsplanen och att hela skolan omfattas. Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte lagens krav, vilket måste åtgärdas.

Från och med 15 oktober 2006 tydliggjordes det i förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med likabehandlingsplanen. Vid elevintervjuer framkommer att de inte deltagit i upprättandet av likabehandlingsplanen och att de inte känner till att en sådan plan finns. Inspektörerna vill påpeka vikten av barns och elevers medverkan i arbetet med likabehandlingsplanen.

Individanpassning och stöd

Från och med 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett dokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser skolan behöver göra för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, (SKOFS:2006:11). I Bromstensskolan har alla elever som haft utvecklingssamtal en individuell utvecklingsplan. I de individuella utvecklingsplanerna framkommer att det till stor del är eleverna själva och deras föräldrar som ansvarar för måluppfyllelsen. Planerna utgår inte heller tydligt från var eleven befinner sig i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Från och med 1 juli 2006 har det införts förändringar i grundskoleförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att en utredning inleds om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder skall rektorn se till att åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärder skall följas upp och utvärderas. Vid Bromstensskolan finns olika rutiner för arbetet med åtgärdsprogram och olika blanketter används. Inspektörerna finner att de åtgärdsprogram som upprättas är av varierande kvalitet. En del åtgärdsprogram är mycket omfattande till sin utformning medan andra är extremt kortfattade. Det bör i åtgärdsprogrammen framgå ansvarfördelningen mellan individ, hem och skola så att det tydliggörs vilka åtgärder skolan skall vidta för att eleverna skall nå målen. Det är därför viktigt att skolan utvecklar en gemensam kunskap om hur mål och åtgärder kan beskrivas i åtgärdsprogram. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla kvaliteten på de åtgärdsprogram som upprättas.

I Bromstensskolan finns, som tidigare nämnts, den så kallade Gula villan, en särskild verksamhet för elever i behov av särskilt stöd och som är gemensam för hela stadsdelen. Beslut om särskild undervisningsgrupp görs på stadsdelsnivå. Där finns elever i förskoleklassen och grundskolans årskurser 1–3 samt fritidshemsverksamhet. Verksamheten i Gula villan är till största delen skild från skolans övriga verksamhet. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att huvudprincipen i skollagsstiftningen är att elever i behov av särskilt stöd bör undervisas inom sin ordinarie grupp. En placering i särskild undervisningsgrupp måste regelbundet följas upp och utvärderas med målet att eleven ska kunna återgå i ordinarie undervisning.

Utvärdering av lärandet och bedömning

I förskoleklassen utvärderar barnen sitt eget lärande bland annat genom en så kallad skoldagbok. Utvärderingen görs en gång i veckan. Först samtalar lärare och barn tillsammans om vad de gjort under veckan. Efter samtalet får barnen själva välja något de gjort bra under veckan och rita det i sin skoldagbok. Barnen avslutar följande mening: ”Den här veckan har jag lyckats bra med..” Läraren hjälper även barnen att skriva ner deras egna reflektioner i boken. Inspektörerna ser positivt på detta arbete.

Inom skolan finns olika metoder att följa och tydliggöra elevernas kunskapsutveckling. Elevernas läsutveckling stäms av efter läsutvecklingsschemat, LUS, med start i förskoleklassen. Även nationella prov i årskurs 5 genomförs. I övrigt utvärderas elevernas lärande bland annat genom diskussioner, observationer och prov men är beroende av vilken lärare de har. Lärare i de tidigare skolåren arbetar i varierande grad med så kallade mappar för att dokumentera och synliggöra elevernas utveckling och lärande. Det råder en fokusering på ämnena svenska, matematik och engelska. I övriga ämnen dokumenteras elevernas kunskapsutveckling av respektive lärare. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan skapar rutiner för uppföljning och utvärdering som synliggör elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen. Dessutom vill inspektörerna poängtera vikten av att det skapas rutiner för uppföljning och utvärdering även av skolans arbete med normer och värden.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

I enlighet med förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall kvalitetsredovisningen innehålla en bedömning i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder de olika skolformerna avser vidta för ökad måluppfyllelse. Skolans och fritidshemmets kvalitetsredovisning skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Bromstensskolans kvalitetsredovisning för läsåret 2005/2006, innehåller skolans målområden, åtgärder för måluppfyllelse samt analys och resultat. Fritidshemmets verksamhet synliggörs i begränsad omfattning i kvalitetsredovisningen. I intervjuer framkommer att kvalitetsredovisningen inte utgör ett aktuellt och levande dokument samt att den inte är känd av alla.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen bör förbättras så att samtliga verksamhetsformer redovisas tydligt. Lärare, elever och föräldrar bör involveras mer i utarbetandet av kvalitetsredovisningen.

Inspektionen visar att det pågår ett kvalitetsarbete i skolan inom olika grupp-konstellationer, till exempel inom de olika arbetslagen eller mellan lärare som undervisar i samma årskurser. Dock saknas enligt inspektörerna ett systematiskt och fungerande kvalitetsarbete som leder till en samlad bild av skolans måluppfyllelse och lyfter det kvalitetsarbete som redan finns i verksamheten. Inspektörerna bedömer att skolans systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.

Ledning och intern kommunikation

Enligt skollagen skall rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare anges i läroplanen att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot att nå de nationella målen.

Skolans ledning består av en rektor och en biträdande rektor. Skolan har en ledningsgrupp som består av skolledning och arbetslagsledare. Rektorn uppger att ledningen av verksamheterna sker genom ledningsgruppen och arbetslagsledarna. Dessutom finns det skolutvecklingsgrupper som används för att utveckla det pedagogiska arbetet i skolan. Vidare samlas all personal en gång i månaden kvällstid i skolan. Inspektionen visar att kommunikationen mellan arbetslagen är alltför sporadisk och att det saknas forum för gemensamma pedagogiska diskussioner. I samtal med skolans pedagogiska personal ges en varierad bild av hur väl rektorn är förtrogen med verksamheten. Pedagogisk ledning utövas bland annat i ett nära ledarskap, nära den undervisning som pågår. Det framkommer att det finns behov av att rektorn tar ett tydligare ansvar för det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Inspektörerna bedömer att rektorn som pedagogisk ledare bör ta större ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall som språkval för en elev bland annat erbjudas svenska för de elever som i övrigt får undervisning i svenska. Som språkval erbjuder skolan franska, tyska, spanska och förstärkning i engelska. Inom språkvalet erbjuds eleverna inte att läsa svenska. Detta bedömer inspektörerna som en brist.

Enligt grundskoleförordningen skall svenska som andraspråk anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål och som bedöms behöva sådan undervisning. Enligt rektorn är det vid inspektionstillfället 90 elever som undervisas i svenska som andraspråk. Det är rektorn som skall besluta om en elev skall ha undervisning i svenska som andraspråk istället för svenska. Vid tillfället för inspektionen framkommer det att svenska som andraspråk anordnas för de elever som behöver det i form av stödundervisning i svenska. Inspektörernas uppfattning är att skolan inte gör en tydlig skillnad mellan svenska och svenska som andraspråk. Svenska som andraspråk är ett ämne med egen kursplan som, om det anordnas, skall ges istället för svenska. Inspektörerna

bedömer att undervisningen i svenska som andra språk inte ges på det sätt som författningen kräver, vilket måste åtgärdas.

Personal

Lärarna i Bromstensskolan har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. I skolan arbetar även utbildade speciallärare och specialpedagoger. Skolan har dessutom tillgång till skolpsykolog och skolsköterska. Inspektörerna bedömer dessa resurser som goda.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Birgitta Knutsson Rohdin
Johan Nilsson